

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi A. A. iz Ž. pri Ž., ki ga zastopa B. B., odvetnik v Z., na seji dne 6. novembra 2003

odločilo:

- 1. Sklep Višjega sodišča v Kopru št. I Cp 599/2001 z dne 26. 3. 2003 se razveljavi.**
- 2. Zadeva se vrne Višnjemu sodišču v Kopru v novo odločanje.**

Obrazložitev

A)

1. Pritožbeno sodišče je po pritožbi obeh strank delno spremenilo sklep sodišča prve stopnje tako, da je zavrnilo zahtevek tožeče stranke, da toženi stranki "v 15 dneh vrneta tožniku odvzeto posest dela zidu hiše na način, da odstranita od zunanjšega nosilnega zidu njegove hiše vpeta železna vrata in vzpostavita prejšnje stanje fasade na mestu, kjer sta postavili vrata, da bo enaka z ostalo fasado hiše, in da se jima prepoveduje takšno in podobno motenje posesti tega zidu". Pritožbeno sodišče je namreč ocenilo, da sodišče prve stopnje ni imelo podlage za ugoditev temu delu zahtevka, saj ugotovitev, da je tožnik posestnik celotne hiše in da je "v nekem daljšem časovnem obdobju" na zunanjem nosilnem zidu pobarval polkna (dveh oken) in popravil ter obnovil fasado, ne daje podlage za zaključek, da steno dejansko uporablja. Posest je treba izvajati in izkazovati s konkretnimi dejanji, pojasnjuje pritožbeno sodišče, in zmotno je iz dejstva, da je tožnik posestnik hiše, sklepati, da uporablja tudi sporni zid in da je s postavitvijo vrat, ki mu zdaj onemogočajo dostop do zunanjšega zidu, moten v njegovi posesti.

2. Ustavni pritožnik meni, da je pritožbeno sodišče s takim pravnim gledanjem, zaradi katerega je zavrnilo njegov zahtevek, kršilo njegovo pravico do enakega (sodnega) varstva pravic (22. člen Ustave); trdi, da je v popolnem nasprotju z ustaljeno sodno prakso v Sloveniji in zato arbitrarno. Stališče, da bi moral posestnik hiše še posebej izkazati posest njenega nosilnega zidu, se mu zdi nevzdržno. Pravna ocena, da obnova fasade zidu in barvanje oken na njem ni argument za posedovanje tega zidu, je po mnenju pritožnika brez razumne podlage. Odločitev sodišča šteje tudi za nevaren precedens, ki vodi v samovoljo in nasilna dejanja. Predlaga razveljavitev izpodbijanega sklepa.

3. Ustavno sodišče je s sklepom z dne 17. 6. 2003 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo. Poslalo jo je tudi Višnjemu sodišču v Kopru, ki nanjo ni odgovorilo.

4. Ustavno sodišče je zaprosilo Vrhovno sodišče, naj mu sporoči, ali o vprašanju, ali je posestnik enostanovanjske hiše že na podlagi tega hkrati tudi posestnik njenih zunanjih zidov, obstaja načelno mnenje in kakšna je glede tega sodna praksa ter kako se je oblikovala. Vrhovno sodišče je odgovorilo, potem ko je zaradi posnetka stanja zaprosilo za sodelovanje vsa štiri redna višja sodišča, da se sodišča na tej ravni sojenja s takim materialnopravnim vprašanjem niso srečevala; sodniki pravnega oddelka Višjega sodišča v Ljubljani pa da so enotnega mnenja, da je sestavni del posesti hiše tudi izvrševanje dejanske oblasti nad nosilnim zidom in fasado.

B)

5. Ustavni pritožnik ob trditvi o neskladju s sodno prakso ni ponudil nobenih dokazov, s katerimi bi trditev podprl. Omenjena, po mnenju Ustavnega sodišča zanesljiva, poizvedba (4. točka te obrazložitve) je pokazala, da se sodna praksa glede obravnavanega vprašanja ni izoblikovala, ker se na pritožbeni stopnji sojenja tako vprašanje ni pojavilo. Sporočeno enotno stališče sodnikov civilnega oddelka največjega od štirih višjih sodišč daje - ob splošno znani pogostnosti posestnomotenjskega pravdanja - z visoko stopnjo verjetnosti slutiti, da sodna praksa take uporabe materialnega prava, za kakršno gre, ni preizkusila zato, ker se v prvostopnih sodnih odločitvah ni pojavljala. Po presoji Ustavnega sodišča pa to vendar ne zadošča za ugotovitev, da je izpodbijani sklep v obravnavanem delu neskladen s sodno prakso in da je zato in tako kršena pritožnikova pravica do enakega varstva pravic (22. člen Ustave).

6. Presoditi pa je bilo treba še, ali izpodbijana uporaba materialnega prava ni samovoljna oziroma v nasprotju z zakonodajalčevim namenom in s smislom zakonske določbe.

7. Zakon o temeljnih lastninskopravnih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 6/80 in nasl. - v nadaljevanju ZTLPR), ki je v veljal v času izdaje izpodbijanega sklepa, vsebinsko enako pa sedanji Stvarnopravni zakonik (Uradni list RS, št. 87/02 - v nadaljevanju SPZ), je določal, da ima posest stvari, kdor ima neposredno dejansko oblast nad stvarjo (prvi odstavek 70. člena ZTLPR), in da ima vsak posestnik stvari pravico do varstva pred motenjem posesti (75. člen ZTLPR). Prav varstvo posesti je najpomembnejša pravna posledica posesti. Temeljni namen posestnega varstva je s stališča vpletenih strank varovanje dejanskega stanja, z družbenega stališča pa preprečevanje samopomoči in samovolje pri uveljavljanju in ohranjanju posesti. S tem pravna država varuje obstoječi pravni red v odnosih med ljudmi glede na stvari.

8. Stališče, da posedovanje enostanovanjske hiše samo po sebi ne pomeni oziroma ne vključuje tudi posedovanja njenih zunanjih sten, temveč je posest teh sten kot dejansko oblast nad stvarjo treba šele "konkretno izkazovati, s konkretnimi dejanji, ki kažejo na določeno trajnejše razmerje do stvari", ker da zgolj prebarvanje polken v steni ter obnove fasade v nekem daljšem času še ne pomeni posestnega motenja (stran 5 izpodbijanega sklepa), s precejšnjo verjetnostjo napeljuje k ravnanjem, ki so s stališča ohranjanja pravnega reda nezaželena in nevarna.

9. Eno od takih ravnanj je, da bi moral posestnik enostanovanjske hiše zato, da bi si zagotovil posestno varstvo integralnih delov te hiše (zunanje stene, odprtine v njih, strehe i.p.) demonstrirati dejansko oblast nad njimi na načine oziroma z manifestacijami, ki ne izhajajo iz samega posedovanja, vzdrževanja, upravljanja hiše in gospodarjenja z njo. Kakor si namreč v običajnih okoliščinah in zato v večini primerov skoraj ni mogoče predstavljati dejanske oblasti nad zgradbo, ne da bi ta vključevala tudi oblast nad njenimi integralnimi deli, tako se dejanska oblast nad zunanjimi zidovi običajno ne bo konkretizirala in izkazovala v čem drugem kot v redkih občasnih dejanjih, potrebnih za vzdrževanje teh delov in z njimi celotne zgradbe.

10. Drugo, na kar napeljuje izpodbijana uporaba materialnega prava, je, da vzbuja motitelju občutek, da lahko s svojimi dejanji posega v posest zgradbe, ki jo poseduje drugi, ne da bi se moral bati hitre in učinkovite reakcije organov, pristojnih za varovanje pravnega reda.

11. Tretja verjetna posledica takega sojenja pa je spoznanje posestnika, da se na varstvo svoje posesti ne more zanašati. To pa lahko objektivno napeljuje k samopomoči, ki ogroža pravni red.

12. Vse troje opisano gotovo ni v skladu z zakonodajalčevim namenom, temveč mu nasprotuje. Če torej že ni nerazumna, je taka uporaba materialnega prava samovoljna in navzkriž s smislom in z namenom zakonske ureditve.

13. V okviru ustavne pravice do enakega sodnega varstva pravic državljan upravičeno pričakuje, da tudi pri odločanju o njegovih pravicah sodišče ne bo ravnalo samovoljno in materialnega prava ne bo uporabljalo v nasprotju s smislom pravne norme ter z namenom zakonodajalca. Ker izpodbijana sodna odločitev po vsem obrazloženem takega ustavnosodnega preizkusa ni prestala, jo je Ustavno sodišče zaradi kršitve človekove pravice iz 22. člena Ustave razveljavilo.

C)

14. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 - ZUstS) in tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 93/03 in 98/03 popr.) v sestavi: predsednica dr. Dragica Wedam Lukić ter sodnice in sodniki dr. Janez Čebulj, dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič, dr. Mirjam Škrk in Jože Tratnik. Odločbo je sprejelo soglasno.

Št. Up-243/02-11
Ljubljana, dne 6. novembra 2003.

Predsednica

dr. Dragica Wedam Lukić